

110

MOLIÈRE

11594

Un policia model

Comèdia en un acte

Milnesig

20

ARCHIVO DE LA BIBLIOTECA

BARCELONA

Impremta "La Ibèrica"

Carrer Nou de Sant Francesc, 22

Biblioteca de "LA IBÈRICA"

Secció de Teatre Catòlic Català

MOLIÈRE

Un policia model

Comèdia en un acte

Adaptació d'en CAVIRÓ MILVESIG

BARCELONA

IMPREMTA « LA IBÈRICA »

CARRER NOU DE SANT FRANCESC, 22

1924

PERSONATGES

RAFEL, Comandant de bombers.

JOSEP, Jefe de Policia.

BENET, Fill de Josep.

GERONI, Amic de Rafel.

PANCRAS, Doctor aristotèlic.

MARFULL, Doctor pyrronià.

Els dos doctors vestits amb alsacoll i roba oficial de doctor un tant ridícula, però de diferent color.

Aquesta obra és propietat del editor, qui és l'únic que pot reimprimir-la.

La *Sociedad de Autores Españoles* és l'encarregada dels drets de propietat intel·lectual que corresponen al autor, qual producció està registrada tal com marca la Llei.

ACTE ÚNIC

L'escenari representa una plaça pública. En el foro, portal amb finestra accessibles; als costats, la casa de Pancràs i la de Marfull

ESCENA PRIMERA

RAFEL *(Parlant amb els que estan dintre la casa)* Dintre un moment tornaré. Guardeu bé la casa i que tot estigui ben arreglat. *(Fa com qui s'en va i retorna)* Ah! Si algú porta diners, veniu-me a buscar a casa en Geroni; i si venen per a cobrar, digueu que he sortit i que en tot el dia no estaré aquí.

ESCENA II

Rafel i Geroni

GERONI *(Que ha sentit les darreres paraules de Rafel)* Vet aquí una ordre molt prudent.

RAFEL Ola, amic. Vens molt a propòsit; ara jo anava a casa teva.

GERONI Ah, sí? I... es pot saber perquè?

RAFEL Per comunicar-te un pensament que tinc a la mollera, i pregar-te que em donguis un consell.

GERONI Ja saps que pots disposar. I m'alegro de

- trobar-te perquè aquí podem parlar amb més llibertat.
- RAFEL Es tracta d'una cosa de conseqüència que se m'ha proposat, i crec necessari no fer res sense el consell dels amics.
- GERONI T'agraeixo que hakis pensat en mí en aquesta circumstància. No tens més que dir-me de què es tracta.
- RAFEL Mes, abans, et conjuro de no adular-me per res, i de dir-me netament ton pensament.
- GERONI Ja que tu ho vols aixís ho faré!
- RAFEL No veig res més condemnable que un amic que no et parli amb franquesa.
- GERONI Tens raó.
- RAFEL I en aquest segle, es troben pocs amics sincers.
- GERONI Es veritat.
- RAFEL Promet-me, doncs, Geroni, parlar-me amb tota franquesa.
- GERONI T'ho prometo, Rafel.
- RAFEL Jure-m'ho.
- GERONI T'ho juro. No tens més que dir-me lo que vols.
- RAFEL Doncs, bé; jo vull saber de tu, si jo faré bé d'entrar en la noble carrera de les armes
- GERONI Quí? Tu?
- RAFEL Sí, jo mateix en pròpia persona. Què hi dius tu amb això?
- GERONI Abans m'has de dir una cosa.
- RAFEL Què?
- GERONI Quina edat pots tenir ara?
- RAFEL Jo? Prou bé que ho saps tu.
- GERONI Jo no.
- RAFEL Doncs, jo tampoc. Però jo sóc fort...
- GERONI Cóm! Tu no saps poc més o menys la teva edat?
- RAFEL Noi, amb això vols que jo pensi?
- GERONI Doncs, digue'm: quants anys tenies quan ens vàrem conèixer?

- RAFEL Vint anys.
- GERONI Quant temps vàrem estar junts a París?
- RAFEL Vuit anys.
- GERONI Quant temps vares estar després a Inglaterra?
- RAFEL Set anys.
- GERONI I a Bèlgica on vas anar després?
- RAFEL Cinc anys i mig.
- GERONI Quant temps fa que has tornat aquí?
- RAFEL Vaig tornar l'any deu.
- GERONI Del dotze al vintiquatre hi van dotze. Cinc a Bèlgica fan disset; set a Inglaterra fan vintiquatre; vuit en nostre estància a París fan trenta dos, i vint anys que tenies quan ens vàrem conèixer fan cinquanta dos anys justos i cabals. Molt bé, amic Rafel, segons la teva confessió tens a prop de cinquanta tres anys.
- RAFEL Què?... Jo?... Cà!... això no pot ésser!
- GERONI Rafel, el càlcul és just; i ara et diré pausadament i en bona amistat, com tu m'has fet prometre parlar-te, que la carrera de les armes no fa per tu. Que un jove plè de força i vigor s'allisti per les armes, molt bé; però la gent de la teva edat no hi deu pensar, i ficar-te allà dintre seria fer una bogeria que te'n arrepeniries molt temps abans d'ésser possible desfer-te'n. En fi, jo t'he exposat el meu pensament: no t'aconsello que siguis militar. Jo sé bé que dintre dos anys compliries amb encert les funcions de comandant de bombers, mes, és això una condició ben diferent jo t'asseguro i prometo que et trobaria el més ridícul del món, que havent sigut fins ara lliure, anessis a carregar-te amb la més pesada cadena: la obediència passiva.

- RAFEL I jo et dic que estic resolt de fer-me policia i que no serà ridícul acceptar una posició que són tants els que la desitgen.
- GERONI Ah!... home... això és altra cosa!... tu no m'ho havies dit!
- RAFEL Es un ofici que m'agradarà; n'estic segur!
- GERONI N'estàs segur?
- RAFEL Sens dupte; i jo he pregat al brigadier Josep, que usi de la seva influència per fer-me obtenir la plaça que en aquest moment està vacant.
- GERONI Ja ho has demanat?
- RAFEL Sí. Jo he donat la meva paraula de pendre aquesta plaça si en Josep l'obtè per a mi.
- GERONI Aixís sies policia! No dic una paraula més!
- RAFEL Vols que deixi aquest determini que he fet! No et sembla, Rafel, que no hi ha rés més a propòsit per a mí? No parlem de l'edat que pugui tenir; mirem solament les coses. Hi ha cap home de trenta anys que sembli més fresc i més vigorós que jo? No tinc jo tots els moviments del còs tan bons com mai hagi tingut? Tinc necessitat de montar a cavall per a caminar? No tinc encara totes les dents, les millors del món (*Ensenya les dents i va fent els moviments que indica*) No faig rigurosament quatre menjars forts al dia? Pot haver-hi cap ventrell més fort que el meu? (*tus*) Hem, hem, hem! I d'aquest pit, què 'n dius tu?
- GERONI Tens molta raó; jo m'havia enganyat; tu faràs un superb policia.
- RAFEL Altres vegades ho havia repugnat; però els anys maduren la raó. Altrement, la joia que tindré de posseir un uniforme i un elegant caball; crec que és un gran exemple que dono als meus descendents.

Per lo demés, jo no faig altra cosa que continuar les tradicions de família. Els meus besavis s'han distingit en la carrera de les armes, i, sens remontar més amunt l'escala de la genealogia, puc dir, amb orgull, que el meu avi ha passejat son cós per tots els camps de batalla de l'Europa. No saltaran d'alegria dins la fossa, vegent les meves bel·licoses disposicions? I jo mateix, quan, després de posar blanca cabellera, sots els arreus de mon cavall, aniré a engrossir el nombre dels meus avantpassats, no estaré orgullós de veure els meus fills entrar pel mateix camí i seguir els mateixos destins? (*Amb moviment d'alegria*) Té, si ja sembla que m'hi trobo!...

GERONI Tot això és certament superb, i jo t'aconsello que et fassis policia, lo més aviat possible.

RAFEL Molt bé... Tu m'ho aconselles?

GERONI Segurament. No pots fer res millor.

RAFEL Veritablement, estic satisfet que em donguis aquest consell com veritable amic.

GERONI I és en Josep qui et protegeix en aquesta circumstància!

RAFEL Ell mateix.

GERONI Es un famós brigadier, ben conegut en el país per sa bravura.

RAFEL Veritat.

GERONI No té per fill a un tal Benet, que porta sempre una espasa i busca bronca a tot-hom?

RAFEL El mateix.

GERONI Virtut de ma vida!

RAFEL Què dius?

GERONI Excel·lent idea, estimat Rafel. Fes-te policia i promptement.

RAFEL Amic, em combles de joia dient-me això.

- Jo t'agraeixo ton consell i et convido aquest vespre a festejar tan felix dia.
- GERONI No hi faltaré, i si tu ho permets, per a que la reunió sia agradable, portaré alguns dels meus amics; perquè quants més serem més riurem.
- RAFEL Certament. Tant més, quan el brigadier portarà sens dupte pel seu costat alguns camarades de bon humor i riurem molt.
- GERONI (*Apart anant-se'n*) Riurà bé qui riurà el darrer!... Sos avantpassats, homes de armes; ell, policia; els seus descendents potser policies! (*Aixecant els braços al cel*) Quina família de policies, Déu meu, quina família!

ESCENA III

Rafel sol

Aquesta nova posició que vaig a pendre deu ésser excellent, doncs, veig que dona joia a tots els meus amics, i tots em diuen que la prengui ben aviat. Mentrestant jo sóc el més joiós de tots els homes.

ESCENA IV

Josep i Rafel

- (*Josep apareix al fons del teatre; queda un instant immòvil, cargola son gros bigoti, després s'apropa amb gravetat*).
- RAFEL Aquí en Josep, el gran home. Quina magestat! Quin aire! quina talla! és immens! Hi haurà cap home que al veure'l, fassi el desmenjat per a entrar a la policia? (*A Josep*) Quin honor per mi de trobar-lo, noble Josep!

JOSEP Jo també encantat de veure'l, amic Rafel.

RAFEL I doncs, mon estimat amo, quina novetat em porta? Els negocis marxen bé? Jo em sento orgullós de poder anar un dia al seu costat per les difícils rutes de la ciutat. En una paraula, pertènèixer a aquesta noble corporació, qual millor títol de glòria és protegir als bons i fer tremolar als dolents. Oh, digui'm alguna bona paraula que afermi la meva esperança i fassi pujar mon valor a tals altures que jamai puguï baixar.

JOSEP (*Amb gravetat*) Tot va bé, amic Rafel; jo he fet els passos necessaris i en sortirem, n'estic segur. Fassi, doncs, des de avui, tots els esforços per a penetrar-se bé dels grans deures que la seva nova carrera li va a imposar. Abnegació i sacrifici, veli-aquí quina ha d'ésser d'avui en avant la seva divisa. Ja sé que de llarg temps està preparat per a les virtuts policiaques. El còs dels bombers és segurament un entrenament per a entrar en el nostre; però allà, vostè hi tindrà l'habitud del comandament. Vostè dirigirà sobre els seus homes el tret glasat de la disciplina per a combatre el foc del seu temperament. Aquí, al contrari, haurà de inclinar-se a son torn; no serà ni comandant de policia ni brigadier; sinó senzillament policia. Jo li dic tot això, no per descoratjar-lo, sinó perquè la franquesa és una de nostres virtuts, i que, en nostre ofici, un policia advertit val per dos.

RAFEL Però... portant-se bé, es pot esperar un ascens?

JOSEP Això segons. Jo volia dir senzillament que, per a arribar al capdamunt de l'escala s'ha de començar per els pri-

mers esglaons. Si els esglaons es trenquen sota vostre per lo que sol arribar algunes vegades, aleshores, tot s'ha perdut, menys l'honor: testimoni, l'aventura del meu pobre amic Bricot que de un acalorament va perdre el cap, però la glòria va pujar. Son nom sublim restarà eternament esculpit en nostres cors i en el llibre d'or de la policia. Però, què li passa? el veig tot canviat de cara!

RAFEL Són alguns vapors que se m'han pujat al cap.

JOSEP Vapors? Això no és res. I farà bé d'habituar-s'hi, perquè es trobarà en el cos de guàrdia, on regnen permanentment les essències dels mitjons, els perfums de les botes i els vapors de les regions inferiors. En fi, jo el deixo per ocupar-me activament del seu negoci, i portar-lo a bon fi. A reveure. (*Se'n va*).

ESCENA V

Geroni i Rafel

GERONI (*Entrant per darrera i aixecant els braços al cel*) Quina família, Déu meu, quina família! (*A Rafel que retorna*) Ah, estimat Rafel! M'alegro de trobar-te encara aquí. He trobat a un armer que havent sabut que tu buscaves un sabre de ocasió, m'ha pregat molt que et vingués a trobar perquè et digués que'n té un per vendre, el més perfecte del món.

RAFEL Cà!... no hi ha pressa.

GERONI Cóm!... què vol dir això? On és l'ardor que mostraves ara mateix?

RAFEL Fa un moment que m'han vingut petits escrúpols sobre l'ofici. Abans d'anar més

endavant, voldria estudiar més a fons la qüestió, i que se m'expliqui un somni que he tingut aquesta nit, i que acaba de venir-me ara en el pensament. Tu saps que els somnis són com els miralls que devegades descobreixen tot lo que ha de passar. Sembla que jo estava en un barco sobre una mar molt agitada, que...

GERONI

Rafel, ara tinc una mica de feina precisa que m'impideix escoltar-te. Jo no hi entenc rés amb això de somnis; i en quan als raonaments sobre les institucions civils, militars o policiaques de un país, tens a dos savis, dos filòsops; els teus veïns, que són gent que't diran tot lo que pot dir-se sobre això. Com són de sectes diferents, i que coneixen a fons totes les legislacions, pots examinar ses diverses opinions sobre aquests difícils problemes. En quan a mi, em contento en repetir-me ton afectíssim amic i servidor. (*Se'n va*).

ESCENA VI

Pancràs i Rafel

PANCRÀS (*Girant-se del costat per on entra sense veure a Rafel*). Aneu a la porra, imper-tinent, home ignorant de tota bona disciplina, home digne d'ésser desterrat de la república de les lletres.

RAFEL

Ah! Bé. Ve molt a propòsit.

PANCRÀS

(*Id.*) Sí, jo et sostindré amb vives raons, jo et mostraré per Aristòtil, el filòsop dels filòsops, que tu ets un ignorant, un ignorantíssim, ignorantíficant i ignoran-

- tificat, per tots els cassos i modos imaginables.
- RAFEL (Apart) Sembla que's baralla amb algú. (A Pancràs) Senyor...
- PANCRÀS (Fa com qui se'n va i retorna, sense veure a Rafel) Tu vols ficar-te i barrejar-te en raciocinar, i ni tan sols saps els primers elements de la raó. Ni saps que és la senzilla percepció, ni el judici per la comparació, ni el raciocini.
- RAFEL (Apart) La ràbia l'impideix de veure'm. (A Pancràs) Senyor...
- PANCRÀS (Mateix joc) Es una proposició condemnable en tots els terrenys de la filosofia.
- RAFEL (Apart) Renoi, quina enrabuada deu haver prés! (A Pancràs) Jo...
- PANCRÀS (Mateix joc) *Toto coelo, tota via aberras.*
- RAFEL Beso les mans al senyor Doctor.
- PANCRÀS Servidor.
- RAFEL Es pot...
- PANCRÀS (Retornant fent el mateix joc) Saps bé lo que has fet? Un silogisme *in balordo*.
- RAFEL Jo us...
- PANCRÀS (Mateix joc) La major és inepte, la menor impertinent, i la conclusió ridícula.
- RAFEL Jo...
- PANCRÀS (Mateix joc) Jo reventaré abans de aprovar lo que tu dius: i et sostindré la meva opinió fins a la darrera gota del meu tinter.
- RAFEL Doncs... jo...
- PANCRÀS (Mateix joc) Sí; jo defensaré aquesta proposició *pugnis et calcibus, unguibus et rostro*.
- RAFEL Senyor Aristó, es pot saber de què vé aquesta ràbia?
- PANCRÀS Una cosa la més justa del món.
- RAFEL I que, encara...?
- PANCRÀS Un ignorant m'ha volgut sostenir una proposició errònea, una proposició horrosa, espantosa; execrable.

- RAFEL Em permet preguntar de què es tracta?
- PANCRÁS Ah, senyor Rafel! Avui tot està al revés, i el món ha caigut en una corrupció general. Una llicència horrible regna per tot arreu, i els magistrats que són per a mantenir l'ordre en aquest Estat, deuen enrogir de vergonya, sofrint un escàndol tan intolerable com el que jo vaig a parlar.
- RAFEL Què, doncs?...
- PANCRÁS No és una cosa horrible, una cosa que crida venjança al cel, el permetre que es digui públicament la forma d'un barret?
- RAFEL Què ha dit?
- PANCRÁS Jo sostenc que s'ha de dir la figura de un barret, i no la forma d'un barret; havent-hi aquesta diferència: que la forma és la disposició exterior dels cossos animats; i la figura, la disposició exterior dels cossos inanimats; i ja que el barret és un cos inanimat s'ha de dir: la figura d'un barret i no la forma d'un barret. (*Tornant altre cop del costat on ha entrat*) Sí, home ignorant! és aixís com es deu parlar, i són els termes expressos d'Aristòtil en el capítol de la qualitat.
- RAFEL (*Apart*) Pensava que tot era perdut. (*A Pancràs*) Senyor Doctor, no pensi més amb això. Jo...
- PANCRÁS Tinc una ràbia que no em deixa sentir.
- RAFEL Deixi la forma i el barret en pau. Jo tinc de comunicar-li...
- PANCRÁS Impertinent rematat.
- RAFEL Per favor, sossegui's... Jo...
- PANCRÁS Ignorant...
- RAFEL Per Déu, home!... Jo...
- PANCRÁS Voler-me sostenir una proposició de tal calanya!
- RAFEL No té raó... Jo...

- PANCRÁS Una proposició condemnada per Aristòtil.
- RAFEL Sí, és veritat... Jo...
- PANCRÁS En termes expressos!
- RAFEL Té raó. (*Girant-se vers al costat d'on ha entrat Pancràs, imitant-li el joc*) Sí; vós sou un tonto i un imprudent, de voler disputar contra un doctor que sap llegir i escriure. (*Dirigint-se a Pancràs*) Ja està arreglat. Jo li demano ara que m'escolti. Vull consultar-li sobre un negoci que m'amoïna. Jo desitjo entrar en el cos de policia: la posició és certa i per moltes raons em sembla superba. Tots els meus amics s'empenyen en que l'accepti a ulls clucs. Mes, com les apariències solen ésser enganyoses, i que la prudència és mare de la seguretat, desitjaria m'illuminés amb les seves llums. Jo he sentit contar que no tot són roses en el cos de guàrdia i que alguna vegada és perillós aliviar als que sofreixen; jo li demano que em digui, com legislador, filòsop i savi, quina és la seva opinió sobre els oficis insolubles i sobre els cossos de guàrdia perillosos.
- PANCRÁS Abans de concedir que es digui la forma d'un barret, concediré que *datur vacuum in rerum natura*, i que jo no sóc més que una bèstia.
- RAFEL (*Apart*) Malvinatge l'home! (*A Pancràs*) Eh! senyor Doctor, escolti una mica a la gent. Fa una hora que li estic parlant, i encara res m'ha contestat.
- PANCRÁS Perdoni. Una justa ràbia ocupa el meu esperit.
- RAFEL Bé! Deixi tot això i prengui la molèstia d'escoltar-me.
- PANCRÁS Sia. Què em vol dir?
- RAFEL Vull parlar-li d'una cosa.

- PANCRÁS De quina llengua es vol servir per a dir-m'ho?
- RAFEL De quina llengua?
- PANCRÁS Sí.
- RAFEL Caramba! De la que tinc en la boca. No aniré pas a llogar la del veï.
- PANCRÁS Vull dir: de quin idioma.
- RAFEL Això és una altra cosa.
- PANCRÁS Vol parlar en italià?
- RAFEL No.
- PANCRÁS En francès?
- RAFEL No.
- PANCRÁS En alemany?
- RAFEL No.
- PANCRÁS En anglès?
- RAFEL No.
- PANCRÁS En llatí?
- RAFEL No.
- PANCRÁS En grec?
- RAFEL No.
- PANCRÁS En hebreu?
- RAFEL No.
- PANCRÁS En sirià?
- RAFEL No.
- PANCRÁS En turc?
- RAFEL No.
- PANCRÁS En arab?
- RAFEL No, no i no; català, català, català!
- PANCRÁS Ah! català.
- RAFEL Molt bé.
- PANCRÁS Passi, doncs, a l'altre costat; perquè aquesta orella està destinada per a les llengües científiques i estrangeres, i l'altra és per la vulgar i materna.
- RAFEL Quàntes cerimònies amb aquesta mena de gent!
- PANCRÁS Què vol?
- RAFEL Consultar-li una petita dificultat.
- PANCRÁS Ah, ah! Una dificultat de filosofia?
- RAFEL Perdoni... Jo...
- PANERAS Es que potser vol saber si la substància

i l'accident són termes sinònims o equívocs respecte de l'ésser?

RAFEL Res d'això... Jo...

PANCRÁS Si la lògica és art o ciència?

RAFEL No és això... Jo...

PANCRÁS Si té per objecte les tres operacions de l'esperit, o la tercera solament?

RAFEL No, no, no, no, no; per tots els diables que no.

PANCRÁS Doncs, expliqui el seu pensament perquè jo no el puc endevinar.

RAFEL Ja el vaig a explicar; però és necessari que m'escolti (*Mentres Rafel diu:*) Lo que jo vull dir-li, és que desitjo entrar en la policia, que és un ofici que m'agrada molt: mes, com jo he sabut...

PANCRÁS (*Parla ensems que Rafel diu lo anterior sense escoltar*) La paraula ha sigut donada a l'home per a explicar son pensament; i aixís com els pensaments són els retrats de les coses, del mateix modo les paraules són els retrats dels pensaments. (*Rafel impacientat, tapa la boca del doctor amb la mà, amb moltes represes, i el doctor continúa parlant aixís que Rafel treu sa mà*) Mes aquests retrats es diferencien dels altres retrats en que, els altres retrats es distingeixen per tot dels seus originals, i que la paraula enclou en sí son original, doncs que ella no és altra cosa que el pensament explicat per un signe exterior; de lo que resulta, que aquells que pensen bé, són també aquells que parlen millor. Expliqui'm, doncs, el seu pensament per mèdi de la paraula, que és el més intel·ligible de tots els signes.

RAFEL (*Empeny al doctor dintre sa casa, i tanca la porta per a que no surti*) Pesta de home!

PANCRÁS (*Des de dintre sa casa*) Sí, la paraula és

ànima index et speculum. Es el intèrprete del cor, és l'imatge de l'ànima. (*Puja a la finestra i segueix impertèrrit*) Es un mirall que ens presenta ingènua-ment els secrets més arcans de nostre individu; i, ja que vostè té la facultat de raciocinar i de parlar juntament, perquè no es serveix vostè de la paraula per a fer-me sentir el seu pensament?

RAFEL Això és lo que faig, però vostè no em vol escoltar.

PANCRÁS Ja l'escolto, parli.

RAFEL Jo deia, senyor doctor, que...

PANCRÁS Però sobretot sigui breu.

RAFEL Ja ho seré.

PANCRÁS Eviti la prolixitat.

RAFEL Eh! Seny...

PANCRÁS Abrevii el seu discurs per un apotegma a la laconiana.

RAFEL Jo li...

PANCRÁS Fóra rodeigs i circumloquis. (*Rafel despitat de no poder parlar agafa pedres per a trencar-li el cap*) Què és això! Ara s'en va en lloc d'explicar-se? Vagi, gamarús! Encara és més impertinent que aquell que m'ha volgut sostenir que s'ha de dir la forma d'un barret; i jo li provaré, per tots quatre cantons, per raons demostratives i convincents, i per arguments *in bàrbara*, que vostè no és ni serà mai altra cosa que una pècora, i que jo sóc i seré sempre, *in utroque jure*, el doctor Pancràs.

RAFEL Quin diable de xerrador!

PANCRÁS (*Entrant en el teatre*) Home de lletres home d'erudició!

RAFEL Encara més!

PANCRÁS Home de suficiència, home de capacitat. (*Anant-se'n*) Home consumat en totes les ciències naturals, morals i polítiques. (*Tornant*) Home savi, sapientís-

sim, *per omnes modos et casus*. (*Anant-se'n*) Home que posseeix, *superlative*, faules, mitologia i història (*Tornant*) gramàtica, poesia, retòrica, dialèctica i sofística, (*anant-se'n*) matemàtica, aritmètica, òptica, onirocrític; física i metafísica; (*tornant*) cosmometria, geometria, arquitectura, medicina; (*anant-se'n*) astronomia, astrologia, fisionamia, quiromància, geomància, etc. (*Surt*).

ESCENA VII

Rafel

Que vagin al diable els savis que no volen escoltar a la gent! Ja m'havien dit que el seu mestre Aristòtil no era més que un xerraire. Convindria trobar l'altre; potser seria més raonable. Ola!

ESCENA VIII

Rafel, Marfull

MARFULL Què vol de mi, senyor Rafel?

RAFEL Senyor doctor, necessito del seu consell, sobre un petit negoci, i amb aquest objecte he vingut aquí. (*Apart*) Això va bé! Al menys aquest escolta a tothom!

MARFULL Senyor Rafel, canviï, si és servit, aquest modo de parlar. Nostra filosofia ordena que no es deu anunciar cap proposició decisiva, ni parlar de res amb certitut i de suspendre sempre el judici; i, per aquesta raó, vostè no pot dir: Jo he vingut; sinó, em sembla que jo he vingut.

- RAFEL Em sembla?
- MARFULL Sí.
- RAFEL Vaturalisto! Ja ho crec que m'ho sembla. Com que sóc aquí.
- MARFULL Això no és una conseqüència, li pot semblar sense que la cosa sigui veritat.
- RAFEL Cóm! No és veritat que jo he vingut?
- MARFULL Es incert, i devem dubtar de tot.
- RAFEL És a dir, que jo no sóc aquí, i vostè ara no em parla?
- MARFULL Em sembla que vostè és aquí, i em sembla que jo li parlo; però no és segur que això sigui aixís.
- RAFEL Què diantre! Vostè es burla! Aquíestic jo i aquí està vostè ben netament, i aquí no hi ha el *em sembla*. Deixem aquestes subtilitats i anem al nostre assumpte. Jo vinc per dir-li que desitjo entrar en la policia.
- MARFULL Jo no en sé res.
- RAFEL Ja li dic jo.
- MARFULL Potser.
- RAFEL La posició baix diferents raons, em sembla ventatjosa.
- MARFULL No és impossible.
- RAFEL Faré bé o malament de ficar-m'hi?
- MARFULL O l'un o l'altre.
- RAFEL (*Apart*) Pobre de mi! Ja tenim altra música! (*A Marfull*) Jo li pregunto si faré bé en allistar-me.
- MARFULL Segons com ho trobi.
- RAFEL Obro malament?
- MARFULL Per una aventura.
- RAFEL Per favor, respongui'm clar.
- MARFULL Aquest és el meu desig.
- RAFEL Tinc disposició per la carrera de les armes?
- MARFULL Això potser.
- RAFEL El brigadier Josep em protegeix poderosament.
- MARFULL Això potser.

- RAFEL Però fent-me policia tinc por d'ésser asfixiat o assassinat.
- MARFULL La cosa és possible.
- RAFEL Què en pensa vostè?
- MARFULL Que no és impossible.
- RAFEL Què faria vostè si estigués en el meu lloc?
- MARFULL No ho sé.
- RAFEL Què m'aconsella que dec fer?
- MARFULL Lo que vostè vulgui.
- RAFEL Jo rabio!
- MARFULL Jo me'n rento les mans!
- RAFEL Vagi al diable el vell delirant!
- MARFULL Serà lo que sigui.
- RAFEL (*Apart*) La pesta del butxí! Jo et faré canviar de to; gos rabiós de filòsop! (*Dona cops de bastó a Marfull*).
- MARFULL Ah! ah! ah!
- RAFEL Ja estàs pagat del teu galimaties i jo content!
- MARFULL Cóm! quina insolència! Ultratjar-me de aquesta manera! Haver tingut l'insolència de pegar a un filòsop com jo!
- RAFEL Corretgeixi, si li sembla, aquesta manera de parlar. S'ha de dubtar de totes les coses; i vostè no deu dir que jo li he pegat, sinó que li sembla que jo l'he pegat.
- MARFULL Ah! jo vaig a fer una denúncia al Comissari dels cops que he rebut.
- RAFEL Jo me'n rento les mans.
- MARFULL Jo porto les senyals sobre ma persona.
- RAFEL Podria ésser.
- MARFULL Has sigut tu qui m'ha tractat aixís.
- RAFEL No és pas impossible.
- MARFULL Jo trauré un decret contra tu.
- RAFEL Jo no en sé res.
- MARFULL I tu seràs condemnat en justícia.
- RAFEL Serà lo que sigui.
- MARFULL (*Surt*) Deixa'm fer a mí.

ESCENA IX

Rafel sol

Es possible que no es pugui treure una paraula positiva d'aquest gós d'home? Què tinc de fer jo en l'incertitut en que em trobo? Jamai hi ha hagut cap home tan brollat com jo. Es necessari que jo sàpiga el meu destí; i per això aniré a trobar aquell gran màgic, que tothom ne parla, i que, per son art admirable, fa veure tot lo que es desitja. Sí, sí; crec que tinc d'anar a trobar aquest màgic, i que'm mostri tot lo que li demani.

ESCENA X

Josep, Benet, Rafel; retirat en un costat del teatre sense ésser vist

- BENET Cóm! Parleu vós sense burlar-se, pare?
JOSEP Sense burlar-me.
BENET Es veritat que en Rafel serà rebut entre nosaltres?
JOSEP Ja ho crec!
BENET Entra des d'aquesta nit a la policia?
JOSEP Des d'aquesta nit.
BENET En veritat, pare, que no us comprenc! Cóm és que vós d'ordinari tant prudent, tan gelós de l'honor de nostre cos, empleieu vostre crèdit per admetre aquest ximple de Rafel en la policia?
JOSEP Posa't tranquil, fill meu, respecte això. Lo que jo he fet està ben fet, i en aquesta circumstància he obrat, com sempre, amb coneixement de causa. Rafel és un

imbècil, un ximple, és veritat; però és molt ric, i amb això en tinc prou per a acceptar-lo. Jo no tinc bens, i, per consegüent, tu, no en tens gaire. Per portar una vida confortable i brillar en el món, ja saps que la nostra paga és insuficient. Es, doncs, una fortuna inesperada que ens arriba, i com que en Rafel no té hereus, i que aviat treurem del mig aquest vellot, el fer-lo policia és baix aquest punt de vista de fer una bona successió. Aquest home morirà dintre poc, doncs jo no li dono més enllà de sis mesos de vida. Jo t'ho garanteixo, perquè es necessita haver-hi nascut en la policia per resistir aquest rabiós ofici. Quan nosaltres serem viudos d'aquest ocell, disfrutarem dels seus bens i passarem, Benet, dies de felicitat. (*Veient a Rafel*) Ah! Ara parlàvem de tu, dient-ne tot el bé que d'un home es pot dir.

BENET Sóc vostre servidor, senyor Rafel; em tindrè per desitjós, aquesta nit, de fer més extens coneixement amb vostè.

JOSEP Jo tinc de dar algunes ordres als meus homes, dintre un instant sóc aquí: tinc excel·lents notícies per dar-te. (*S'en va amb en Benet*).

ESCENA XI

Rafel sol

Jaestic disgustat de l'ofici, i crec que no faré cap mal el desfer-me de la paraula dada. Alguns quartos m'ha costat; però més val perdre això que exposar-me a una cosa pitjor. Procurarem directament de desfer-nos d'aquest negoci.

ESCENA XII

Josep i Rafel

- JOSEP (*Entrant*) Doncs, bé, ja està tot arreglat, amic Rafel; ja tinc el teu nomenament, i pots entrar, si et sembla, des d'ara en funcions.
- RAFEL (*No sabent què dir*) Senyor, son servidor.
- JOSEP Ara mateix que et prenguin la mida de l'uniforme.
- RAFEL Escolti'm.
- JOSEP Jo t'asseguro que tinc tanta impaciència com tu per veure el superb efecte que faràs.
- RAFEL Parlem d'altra cosa.
- JOSEP Ja he dat ordres per festejar amb lluïment el teu joíós adveniment.
- RAFEL No és pas això lo que em preocupa.
- JOSEP En fi, vas a quedar satisfet; ja res podrà retrassar la teva joia.
- RAFEL Déu meu! Es ben altra cosa.
- JOSEP Anem, sortim junts a divertir-nos, i done'm el braç sense vergonya.
- RAFEL Tinc de dir-li una paraula.
- JOSEP Cà, home! No facis cerimònies. Vina prest.
- RAFEL No... Es que dic que abans li vull parlar.
- JOSEP Vols dir-me alguna cosa?
- RAFEL Sí.
- JOSEP Què és?
- RAFEL Senyor Josep, és veritat que jo he demanat entrar en la policia i vostès m'han alcançat; però ho he reflexionat millor, i em trobo un xic avançat en edat per a ésser veritablement útil a la societat.
- JOSEP No tinguis cap temor: quan un hi ha

- viscut coneix a fons els homes i les coses, i tu ens seràs d'un gran auxili per a les coses tenebroses.
- RAFEL Cà. Jo tinc a vegades extravagàncies espantoses i no podrien soportar el meu mal humor.
- JOSEP Això creus? No hi estem pas poc ni gaire acostumats a aquesta mena de coses? Constantment estem en presència de caràcters els més extravagants.
- RAFEL Es que tinc un gros ull de poll que no em deixaria portar aquelles sabates.
- JOSEP Això no és res: el sabaté pendrà les mides en conseqüència, i si, malgrat ses precaucions, et fan patir de tant en tant, ja et permetré treure-les alguna vegada... en hivern.
- RAFEL En fi, vol que li parli clar? No li aconsello d'admetre'm en la seva companyia.
- JOSEP Que te'n burles? Preferiria morir abans de faltar a ma paraula.
- RAFEL Això rai! Ja li dispenso, i jo...
- JOSEP Res d'això. Jo t'he promés aquesta plaça i la tindràs, a despit de tots aquells que la pretenen.
- RAFEL (*Apart*) Que diable!
- JOSEP Ja veus. Tinc per tu una estima i una amistat tan particulars, i hauria refusat a qualsevol de ma família els passos que per tu he fet.
- RAFEL Li agraeixo molt l'honor que'm fa; però jo li declaro que no vull entrar en la policia.
- JOSEP Tu?
- RAFEL Sí, jo.
- JOSEP Per quina raó?
- RAFEL La raó? Es perquè no m'hi sento inclinat, i que seria un engany indigne acceptar un empleu quan un es veu incapaç de complir-lo.
- JOSEP Escolta. Les voluntats són lliures; i jo

sóc un home de no voler obligar mai a ningú. Tu t'has compromés en pendre una plaça que jo he sollicitat per tu; però, ja que vols retirar la paraula, vaig a veure lo que s'ha de fer, i aviat et portaré notícies. (*S'en va*).

ESCENA XIII

Rafel sol

Encara és més raonable de lo que em pensava, em pensava que hauria tingut molta més feina en desfer-me'n. En veritat, que quan hi penso, he fet molt sàviament en desfer-me d'aquest compromís, i anava a dar un pas que per llarg temps me n'hauria penedit. Ara ve el fill a tornar-me la resposta.

ESCENA XIV

Benet i Rafel

BENET (*Parlant amb to dolç*) Senyor, jo sóc vostre més humil servidor.

RAFEL Jo sóc vostre de tot mon cor.

BENET (*Id.*) El meu pare m'ha dit, senyor, que vostè havia retirat la paraula de compromís.

RAFEL Sí, senyor, és amb molta pena; però...

BENET Oh, senyor, amb això no hi ha cap mal.

RAFEL N'estic disgustat, li asseguro; i desitjaria...

BENET Això no és res, us he dit. (*Benet presenta a Rafel dugues espuses*) Senyor, faci el favor d'escollir, d'aquestes dugues espases, la que vulgui.

- RAFEL D'aquestes dugues espases?
- BENET (*Sempre amb dolçor*) Sí, si us plau.
- RAFEL Doncs... perquè?
- BENET Senyor, com vós refuseu mantenir la paraula dada, crec que no pendreu a mal el petit compliment que vinc a fer-vos.
- RAFEL Cóm?
- BENET Altra gent faria molt soroll, i s'enfadarien contra vós; però nosaltres som persones que ens agrada tractar les coses amb dolçor; i jo vinc a dir-li amb tota cortesia, que és necessari, si li sembla bè, que ens trenquem el cap mútuament.
- RAFEL És un compliment molt mal interpretat.
- BENET Anem, senyor, escolliu, feu el favor.
- RAFEL Jo sóc vostre servidor, però jo no em vull trencar el cap. (*Apart*) Vaja un modo de parlar més indecent!
- BENET Senyor, és necessari que ens trenquem el cap o que ens tallem el coll, si us plau.
- RAFEL Senyor, torneu l'espasa a la vaina, li suplico.
- BENET Despatxeu depressa, que jo tinc una feina que m'espera.
- RAFEL Ja us he dit que no vull res d'això.
- BENET No us voleu barallar?
- RAFEL Que nones.
- BENET De bona fè?
- RAFEL De bona fè.
- BENET (*Després de dar-li uns cops de bastó*) Almenys, no tindreu lloc de queixar-vos; ja veieu que faig les coses amb ordre. Vós ens falteu de paraula, jo em vull barallar amb vós; vós refuseu barallar-se, jo us dono cops de bastó: tot això se'n diu guardar les formes; i vós sou prou bon home per no aprobar el meu procediment.
- RAFEL (*Apart*) Quin diable d'home és aquest!
- BENET (*Tornant-li a presentar les espases*)

- Apa, senyor, feu les coses galantment i sense fer-vos estirar les orelles.
- RAFEL Ja hi tornem!
- BENET Jo no violento a ningú; però és necessari batres, o entrar en la policia.
- RAFEL Ni l'un ni l'altre.
- BENET Segurament?
- RAFEL Segurament.
- BENET Doncs..., Amb vostre permís. (*Li torna a donar cops de bastó*)
- RAFEL Ah! ah! ah!
- BENET Senyor, jo tinc tot el sentiment del món de tenir d'obrar amb vós així, però jo no pararé, si us plau, fins que prometeu batres o entrar en la policia. (*Aixecant el bastó*)
- RAFEL Doncs bé! ja seré policia, ja seré policia!
- BENET Ah, senyor! Quant m'alegro que us poseu a la raó, i que passin aixís les coses tan dolçament. Perquè, en fi, vós sou l'home del món que més estimo, us ho juro; i m'hauriau portat a la desesperació que m'haguessiu obligat a maltractar-vos. Vaig a cridar al meu pare, per dir-li que tot està d'acord. (*Va a trucar la porta d'aprop*)

ESCENA XV

Josep, Benet, Rafel i Geroni

- BENET Pare, aquí està el senyor Rafel, que ja està en la raó. Vol fer les coses sense violència, i son més viu desig és entrar a la policia.
- JOSEP Ja estava ben segur que vindria a nosaltres. Beneït sia el cel! Anem tots a gosar d'aquesta feliç conversió. La gran

GERONT

família políciaca ja compta amb un
membre més. (*Se'n va*)

(*El darrer de sortir del teatre i aixecant
les mans al cel, crida:*) Quina família,
Déu meu, quina família! (*anant-se'n*).

(*Cau el teló*)

FI DE LA COMEDIA

Preu: Una pesseta